

ІМАНУЕЛЬ КАНТ В РЕЦЕПЦІЯХ СУЧАСНОЇ ГУМАНІТАРИСТИКИ В УКРАЇНІ ДО 300-ї РІЧНИЦІ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ

УДК 17.026.2+17.036+172.12

DOI: [https://doi.org/10.17721/UCS.2024.2\(15\).01](https://doi.org/10.17721/UCS.2024.2(15).01)

Ірина МАСЛІКОВА, д-р філос. наук, доц.,

ORCID ID: 0000-0001-9463-5223

e-mail: i.i.maslikova@knu.ua

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна

МОРАЛЬНИЙ ОБОВ'ЯЗОК ДОПОМОГИ ІНШИМ З КАНТІВСЬКОЇ ПЕРСПЕКТИВИ.

ЧАСТИНА І. ТЕОРЕТИЧНИЙ ЛАНДШАФТ ДОСЛІДЖЕННЯ

Вступ. У статті зазначено важливість звернення до кантівської етики для з'ясування можливостей здійснення морального зобов'язання моральних суб'єктів щодо допомоги іншим. Така постановка проблеми загострює етичні питання виникнення моральних обов'язків, їхньої природи та моральної сили, можливостей реалізації виняткових, надзвичайно жертвних вчинків заради інших в екстремальних ситуаціях.

Мета статті полягає у виявленні природи, сили та дієвості морального обов'язку допомоги іншим з перспективи деонтологічної етики Канта. Завданням першої частини статті є окреслення теоретичного ландшафту дослідження та виявлення теоретичних проблем обґрунтування морального обов'язку допомоги іншим. Завданням другої частини буде визначення практичних проблем реалізації морального обов'язку допомоги іншим.

Методи. У статті використано історико-філософський метод для визначення основної етичної термінології деонтологічної етики та типологічний метод для уточнення класифікації моральних обов'язків та моральних вчинків, спрямованих на допомогу іншим.

Результати. Висхідною точкою дослідження є розуміння обов'язку як суб'єктивної засади дієвості морального закону через самопримус та як мети, яку людина визначає для себе. У такому сенсі обов'язок допомоги іншим актуалізується у усвідомленні суб'єктом потреби сприяти щастю інших як своєї власної мети. Обов'язок допомоги іншим розглядають крізь призму кантівської типології "широких" або "недосконалих" та "вузьких" або "недосконалих" обов'язків, що дозволяє побачити неможливість установити межі його реалізації, оскільки він є радше мінімальною моральною вимогою через його сутнісну характеристику "недосконалості". Його широта надає простір для реалізації морального вибору, урахуовуючи різні моральні міркування. Обмежувальним чинником у його реалізації є вимога поваги до іншого та заборона байдужості до потреб інших. Окреслені основні дискусійні пункти навколо обов'язку допомоги іншому, які пов'язані із загрозами знецінення власних інтересів морального суб'єкта та проблемою "надналежності" як "винятковості та надмірності" (Supererogation, Supererogatory) певних вчинків, які мають моральну цінність, проте не є обов'язковими в моральному сенсі.

Висновки. Деонтологічна етика може набути сучасних модифікацій за рахунок введення у свою систему моральних вчинків, які можна визначати як виняткові у своїй здатності допомагати іншим завдяки надзвичайним чеснотам та надзвичайним вольовим зусиллям морального агента. Така модифікація є можливою, оскільки кантівська етика орієнтує індивіда і на допомогу іншим, і на власне вдосконалення.

Ключові слова: моральний обов'язок, допомога іншим, добродійність, етика Канта, деонтологічна етика, надналежне, Supererogation.

Вступ

Питання благодійної та гуманітарної допомоги тим, хто опинився в біді через природні та техногенні катастрофи, війни, хвороби, різні види аб'юзивних стосунків, є складними питаннями моральної практики міжлюдських стосунків та філософії моралі. Практичні моральні питання необхідності піклуватися про інших, діяльнісно допомагати їм, а не замовчувати чи ігнорувати тих, хто став жертвою насильницьких дій; необхідності справедливого розподілу обмежених ресурсів для термінової допомоги; оцінки діяльності базових соціальних інститутів, що покликані забезпечувати порядок і безпеку громадян, регулювати відносини власності призводять до загострення етичних питань: як виникає моральне зобов'язання допомагати іншим; чи є допомога схвальною доброю дією, яку чинить індивід винятково через власне бажання, але її не слід вводити в статус морально обов'язкової для всіх; у чому полягає природа морального обов'язку допомагати іншим та яку моральну силу він має; у який спосіб визначати кому, як саме та в якій обсязі потрібно допомагати тощо. Оскільки у всіх цих питаннях ідеться так чи інакше про силу морального

зобов'язання допомагати іншим, логічно звернутися до деонтологічної етики, зокрема філософії моралі Імануеля Канта, у якій приділено значну увагу обґрунтуванню моральних обов'язків.

Важливо не просто окреслити загальновідому модель кантівської моральної нормативності, а й з'ясувати, як можна обґрунтувати та приписати ідеальні моральні принципи для неідеальних суб'єктів, що діють в неідеальному світі. І тут є певна небезпека: або піддатися спокусі сконструювати етику для "просвітлених янголів", або знизити планку моральних вимог настільки, щоб їх здатні були реалізувати будь-які агенти без вагань та зусиль (Hill, 2018, p. 20). Отже, "препарування" кантівської моделі моральної нормативності є необхідним для того, щоб зрозуміти, у який спосіб здійснюється моральне зобов'язання моральних суб'єктів щодо дієвої допомоги іншим.

Огляд літератури. За часи незалежності українські дослідники соціально-гуманітарних питань мають серйозну проблему браку класичних джерел українською мовою. З'ясування сутності моральних обов'язків здійснюється через аналіз роботи Імануеля Канта "Ме-

тафізика моральності", у якій він розглядає основні принципи прав і чеснот. Цю роботу не видавали українською мовою, тому в дослідженні використано англійський текст – Kant, I. (1991) *The metaphysics of morals* / introduction, translation, and notes by Mary Gregor, (Texts in German philosophy) Translation of: *Metaphysik der Sitten*. Cambridge University Press, який сучасна академічна спільнота вважає єдиним повним англійським перекладом основної праці Канта з прикладної моральної філософії. Коректній інтерпретації положень кантівської етики обов'язку допомогли роботи провідних сучасних кантознавців М. Барон, Т. І. Гілла, Д. Камміскі. З'ясуванню теоретичних проблем обґрунтування моральної сили обов'язку допомогли іншим сприяли дискусії між представниками деонтологічної етики, британської аналітичної філософії та етичного сентименталізму. Завдяки ідеям Дж. О. Урмсона відбувається переосмислення класифікації вчинків та засвідчується необхідність введення поняття "надналежного" для позначення особливого класу вчинків, у яких реалізується допомога іншим. Критичний підхід М. Слоута до кантівської моделі моральної нормативності уможлиблює визначення пріоритетності реалізації різних обов'язків.

Мета дослідження – виявити природу, силу та дієвість морального обов'язку допомоги іншим з перспективи деонтологічної етики Канта. Завданням першої частини статті є окреслення теоретичного ландшафту дослідження та з'ясування теоретичних проблем обґрунтування морального обов'язку допомоги іншим.

Методи

У дослідженні використано історико-філософський метод для визначення основної етичної термінології деонтологічної етики. Типологічний метод дозволив уточнити класифікацію моральних обов'язків та моральних вчинків, спрямованих на допомогу іншим.

Результати

Систематичний розгляд моральних обов'язків І. Кант здійснює у своїй роботі "Метафізика моральності". Під час читання цього доволі складного для розуміння сучасного читача тексту знайти чітку дефініцію поняття "обов'язок" непросто. Для усвідомлення його сутності важливо відчувати певні відмінності між сенсом кантівського поняття обов'язку (нім. *Pflicht*) та сучасного розмовного вживання слова обов'язок, яке доволі часто плутають або із боргом, або з інституційним зобов'язанням, які нав'язуються ззовні. Висхідною точкою в розумінні кантівського поняття обов'язку може бути доволі просте визначення американської дослідниці-кантознавиці Марсії Барон, яка зазначає, що обов'язок – це "все, що людина повинна робити морально" (Baron, 1995, p. 15).

У "Вступі до доктрини чесноти" можна побачити два важливих моменти в тлумаченні сутності обов'язку Кантом. По-перше, він розуміє моральний обов'язок як суб'єктивну засаду дієвості морального закону через вільний самопримус суб'єкта, по-друге, обов'язок є одночасно метою, яку людина визначає як те, що вона мусить робити (Kant, 1991, p. 188–190). Моральні вимоги спрямовують людину до прийняття правила досягнення моральної мети і впливають на характер її дії. Оскільки моральний закон приписує лише максими вчинків, а не самі вчинки, це означає, що є певний простір свободи для реалізації моральних цілей, які є обов'язками (Kant, 1991, p. 194). І це означає, що моральні обов'язки можуть відрізнятися за своєю широтою та ступенем досконалості у своїй реалізації.

Для подальшого розуміння кантівської типології моральних обов'язків, їх моральної сили та здатності бути реалізованими необхідно уточнити сенс кантівських понять "широкий" або "недосконалий" обов'язок та "вузький" або "досконалий" обов'язок, чому можуть сприяти критичні тексти авторитетних кантознавців Марсії Барон, Томаса Інґліша Гілла та Девіда Камміскі. Дії, що здійснюються як реалізація "широкого" або "недосконалого" обов'язку, можна висловити формулою "іноді, наскільки це можливо, певною мірою слід робити ..." (Hill, 2002, p. 204) або в сильнішій інтерпретації – "слід робити, коли це можливо" (Cummiskey, 1996, p. 110). "Вузькі" або "досконалі" обов'язки є вираженням імперативу "завжди мусиш робити... або ніколи не роби..." (Hill, 2002, p. 204). Незважаючи на те, що абсолютна досконалість є неможливою в недосконалому світі, і "широкі", і "вузькі" обов'язки передбачають свідоме прагнення робити те, що є моральним з правильних підстав. Д. Камміскі уточнює відмінності між "досконалими" та "недосконалими" обов'язками, акцентуючи на таких моментах: а) "недосконалі" або "широкі" обов'язки мають меншу моральну силу зобов'язання, ніж "досконалі" або "вузькі"; б) "недосконалі" обов'язки передбачають лише моральні цілі, водночас "досконалі" приписують моральні дії; в) нереалізація "широких" обов'язків не порушує нічиїх прав, адже ніхто не може вимагати по праву зробити його щасливим, водночас порушення "вузьких" обов'язків означає нехтування правами тих, щодо кого такі обов'язки не були здійсненими (Cummiskey, 1996, p. 114–122). М. Барон уточнює, що "недосконалі" обов'язки мають варіатив не лише в межах їх реалізації, а й у виборі методів реалізації (повага, ненасильницький спосіб, дозволеність) та мотивації морального агента (безкорисливість та турбота про іншого) (Baron, 1997, 16–19).

Читаючи "Метафізику моральності", бачимо, що конфігурацію моральних обов'язків німецький філософ вибудовує навколо двох фундаментальних моральних цілей – власної досконалості та щастя іншого, досягнення яких і є серцевиною моральних обов'язків щодо себе та щодо інших (Kant, 1991, p. 190). У такий спосіб, обґрунтування Кантом моральних обов'язків допомоги іншим відбувається з огляду на усвідомлення моральним суб'єктом потреби сприяти досягненню щастя інших як своєї власної мети (Kant, 1991, p. 190–192).

Сприяння щастю іншого є "широким" обов'язком у тому сенсі, що він "має в собі свободу робити більше чи менше, але не можна встановити точні межі того, що саме слід зробити" (Kant, 1991, p. 197). Змістовно сприяння щастю іншого втілюється в обов'язках любові та поваги до інших. Принципово важливим є те, що любов і повагу Кант розуміє не як почуття, а як практичні максими поведінки. Любов є максимою доброзичливості, яка накладає обов'язок доброчинності. І тут фундаментальним є розуміння того, що доброчинність щодо іншого залежить від великодушності того, хто її чинить, і це містить ризики приниження того, хто отримує допомогу. Отже, реалізація обов'язку допомоги іншим повинна відбуватися в такий спосіб, щоб той, хто потребує допомоги, зберігав повагу до себе. Повага є максимою обмеження нашої самооцінки гідністю людства в особі іншого. Саме тому Кант наголошує на тому, що в моральному світі принцип взаємної любові вчить людей зближуватися, а принцип взаємної поваги – тримати певну дистанцію один від одного (Kant, 1991, p. 243–244).

Доброзичливість є безмежною, проте доброчинність щодо інших передбачає певну жертвовність своїм бла-

гом на користь іншого без сподівання на винагороду. І визначити обсяги такої жертвовності не уявляється можливим, інакше можна впасти в протиріччя із обов'язками щодо самого себе. Так само Кант визнає, що не уявляється можливим визначити межі турботи про моральну задоволеність інших, крім негативного обов'язку утримуватися від таких дій, які могли б інших спокусити зробити щось, що призведе до ганьби та за що згодом може мучити їхнє сумління (Kant, 1991, p. 197).

Розуміння сутності морального обов'язку щодо іншого залежить від того, чи вважатимуть його реалізацію заслугою того, хто його виконує, чи він буде лише самозобов'язанням. Обов'язок любові є "широким", оскільки передбачає здатність перетворювати цілі інших на свої власні цілі. Реалізуючи такий обов'язок, виникає заслуга, яка вже у відповідь може зобов'язувати іншого на зворотну послугу. Вимога поваги є радше "негативним" обов'язком в сенсі заборони ставити себе вище за інших, і це означає, що він є "вузьким" обов'язком. Реалізація обов'язку поваги до іншого спрямована винятково на того, хто діє; це самозобов'язання тримати себе в моральних межах і не претендувати на гідність іншого, не перетворювати іншого на засіб для досягнення власних цілей (Kant, 1991, p. 244), не нав'язувати іншому свого уявлення про щастя.

Отже, за Кантом, обов'язок щодо іншого в позитивному сенсі є "практичною" любов'ю, яку він розуміє не як почуття-симпатію, а як максимум доброзичливості, яка формує ставлення до іншого за універсальним законом взаємної доброзичливості відповідно до принципу рівності. Хоча доброзичливість не потребує особливих внутрішніх зусиль, оскільки є певним станом свідомості, однак вона (доброчинність) породжується примусом розуму, який зобов'язує прийняти таку максимум як універсальний закон. Незважаючи на те, що намір доброзичливості мусить мати однакову зобов'язальну силу щодо будь-якої людини, проте її практична реалізація в конкретних вчинках може бути різною щодо різних людей. Як наслідок, Кант зазначає, що обов'язком кожної людини є добродійність як сприяння щастю нужденних у міру своїх можливостей, без сподівання отримати щось навзаєм (Kant, 1991, p. 247). У такий спосіб моральна висота добродійності залежить від низки чинників: а) міри змоги допомагати; б) відкритості для інших. Що вужчими та меншими будуть можливості того, хто здійснює благодіяння; що менше він розповідає про свою допомогу, то вищою буде моральна оцінка такого вчинку.

Загальний широкий недосконалий обов'язок сприяння щастю інших не дає конкретизації щодо допомоги іншим, він радше є мінімальною моральною вимогою допомагати іншим незалежно від конкретних обставин. Кант не визначає, що, коли, кому і як слід робити в кожній конкретній ситуації термінового порятунку, допомоги нужденним чи перспективної благодійності. Унікальні особливі обставини добродійності не можуть бути чітко кодифікованими, деталізовані вказівки є радше справою консеквенціалістської етики. Широта недосконалого обов'язку надає простір для реалізації морального вибору, на який можуть впливати інші моральні міркування, як-от: справедливість, сімейні чи дружні прихильності, вдячність, законні претензії, власне благополуччя тощо (Hill, 2018, p. 26). Кант чітко визначає лише мінімальну універсальну моральну вимогу допомоги іншим, яку можна розглядати як вузький досконалий обов'язок, що має негативну форму: не можна бути байдужим до інших та плекатися винятково своє власне щастя. Тому не можна дозволяти іншим померти від

бідності чи страждань, коли є можливість запобігти цьому (Kant, 1991, p. 250–251).

Дискусія і висновки

Окреслена кантівська позиція викликає критику з боку представників недеонтологічної етики. Перший пункт критики пов'язаний із тлумаченням пріоритетності моральних обов'язків щодо інших порівняно з обов'язками людини щодо самої себе, зокрема безумовності допомоги іншим. Так, авторитетний представник сучасного морального сентименталізму Майкл Слоут указує на певну колізію між вимогами сприяння власному щастю та щастю інших, мов кантівська позиція передбачає вищу силу морального обов'язку щодо інших, ніж моральні обов'язки особистості щодо самої себе. Ба більше, на його думку, концепція моралі Канта не передбачає позитивної моральної цінності дій, якщо вони спрямовані лише на власне щастя чи благополуччя морального суб'єкта (Slote, 1992, p. 13–14). З цього випливає не лише те, що в кантівській етиці обов'язку моральний суб'єкт має підпорядковувати свої прагнення цілям інших людей, а й те, що відбувається знецінення власних інтересів морального суб'єкта в самооцінці етичної значущості власних вчинків (Slote, 1992, p. 16).

Уважне читання Канта дозволяє, проте, побачити, що засновками моральної діяльності є моральна рівність всіх людей – тих, хто діє, і тих, на кого спрямована дія. Суб'єкт дії не може нехтувати своїми потребами, інакше це буде формою рабства, яке підриває гідність особистості (Kant, 1991, p. 227–232). За Кантом, кожна людина імпліцитно бажає собі щастя, оскільки це закладено природою, і кожна людина неминуче плекає своє благополуччя. Хоча турбота про розвиток власних талантів – "сили духу, розуму та тіла" (Kant, 1991, p. 239) є широким недосконалим обов'язком, а обов'язок плекання власної моральної досконалості "є вузьким і досконалим за своєю якістю; але він є широким і недосконалим за своєю мірою, через слабкість (fragilitas) людської природи" (Kant, 1991, p. 241), це не означає пріоритетності турботи про інших, підпорядкування своїх власних цілей щастю інших. Моральна заборона повного жертвування власними інтересами на користь інших, зведення себе до жалюгідного стану через надмірне самообмеження є моральним обов'язком, нехтувати яким категорично не можна, оскільки "людина, яка розглядається як особа, тобто як суб'єкт морально-практичного розуму, є вищою за будь-яку ціну; оскільки як особа (homo personae) вона має цінуватися не лише як засіб для досягнення цілей інших чи навіть власних цілей, а як самоціль, тобто вона володіє гідністю (абсолютною внутрішньою цінністю), завдяки якій вимагає поваги до себе від усіх інших розумних істот у світі. Вона може порівнювати себе з будь-якою іншою істотою такого роду і цінувати себе на основі рівності з ними" (Kant, 1991, p. 230).

Другий дискусійний пункт пов'язаний із проблемою "надналежності" як "виняткового, надмірного" (Supererogation, Supererogatory) – дії, що має моральну цінність, але яка не є обов'язковою в моральному сенсі. Класична етика традиційно мала справу із трьома класами вчинків – обов'язковими, морально індиферентними та забороненими. Проте британський філософ Джеймс Опі Урмсон звернув увагу на те, що є клас "святих" або "героїчних" вчинків, які є прикладами високої моральності та самоконтролю, але які не можна приписувати як обов'язкові через їхній екстремальний та надзвичайний характер. Урмсон визначає святу дію як таку, що реалізується в умовах певної спокуси, ба-

жання чи власного інтересу її не виконувати (дотримання обітниць), а героїчну дію як таку, що реалізується всупереч терору, страху, інстинкту самозбереження (наприклад, коли солдат кидається на бойову гранату заради порятунку життя своїх товаришів) (Urmson, 1958, р. 202–203). Проте обидва варіанти такої дії не можуть бути приписаними як обов'язкові, оскільки перебувають за межами того, що може в ординарних умовах здійснити будь-яка людина, та того, що може будь-хто зобов'язати зробити це або дорікати за нездійснене. Отже, героїчні або святі дії є класом дій, які можна визначити як надзвичайні "надмірні" вимоги, що знаходяться над обов'язком, до яких можна певною мірою спонукати інших, але жодним чином не звинувачувати або карати за їх нездійснення (Urmson, 1958, р. 204). Вихід за межі обов'язковості пояснюється тим, що виконання обов'язку є "мінімальною вимогою для спільного життя" (Urmson, 1958, р. 209), а їх дотримання є невідмінними для всіх.

М. Барон визнає, що Кант не розглядає ідеї *supererogation* як надзвичайного морального обов'язку. Приймаючи визначення такого класу надмірних у своїх зусиллях вчинків як таких, що є морально добрими та гідними похвали, але не є обов'язковими через те, що "здійснюють більше, ніж потрібно, понад те, що вимагається або очікується від агента" (Baron, 1995, р. 23), вона зазначає, що Кант критикував сентименталістів за те, що їхня апеляція до шляхетності, великодушності та поважності підриває силу морального обов'язку (Baron, 1995, р. 38). На її думку, є певна небезпека надмірної експлуатації моралістами прикладів надзвичайного зусилля: "надналежні" виняткові вчинки будуть породжувати хибне уявлення про мораль як ***Noblesse oblige*** (***шляхетне положення зобов'язує***), як таку, що висуває свої вимоги лише до обраних – шляхетних та поважних. Для всіх інших робити добрі справи буде факультативною або волонтерською доброчинністю (Baron, 1995, р. 38). Проте тут варто звернути увагу на те, що виокремлення класу "добрих, але необов'язкових" виняткових вчинків не означає поблагливого ставлення до морального обов'язку допомоги іншим, з одного боку, та надмірної стимуляції їх реалізації, з іншого боку. Як влучно помічає Т. Е. Гілл, такі вчинки слугують моральним цілям, але необов'язково заслуговують схвалення, оскільки принцип "що більше, то краще" може породжувати численні незначні непрохані послуги, а не реальну допомогу в задоволенні базових потреб (Hill, 2002, р. 218).

Чи означає це, що Кант не може приписати всім моральним суб'єктам як морально обов'язкову дію допомоги всім нужденним як "вузький" обов'язок не може бути реалізованою. М. Барон, однак, зазначає, що допомога іншим, здатність ділитися своїми ресурсами, рятувати інших всупереч страхам – це схвальні вчинки, які реалізуються завдяки надзвичайним чеснотам – надзвичайній щедрості, неймовірній мужності тощо, носіями яких можуть бути різні люди незалежно від їх походження, статків чи інституційної належності. Барон наводить як приклад такої надзвичайної мужності та щедрості постать О. Шиндлера, який за роки Другої світової війни врятував майже 1200 євреїв і вчинки якого його вдова називала "невластивими" для людини того часу, проте вони свідчили про надзвичайні якості

його особистості впродовж 5–6 років (Baron, 1997, р. 20; Baron, 2015, р. 230).

Моральний обов'язок допомоги іншим з кантівської перспективи немає чітких меж у своїй реалізації через його суттєву характеристику "недосконалої". Його широта надає простір для реалізації морального вибору, урахування різних моральних міркувань. Проте обов'язок допомагати іншим має принципове "досконале" обмеження – повагу до іншого та заборону байдужості до чужих потреб.

Деонтологічна етика може набути сучасних модифікацій за рахунок введення в свою систему вчинків таких дій, які є вираженням "надналежного" або "виняткового" і які слід заохочувати та схвалювати завдяки надзвичайним чеснотам та надзвичайним зусиллям волі агентів, навіть якщо вони не можуть бути обґрунтованими як морально обов'язкові. Надзвичайні виняткові вчинки допомоги іншим в екстремальних ситуаціях загроз та особливої жертвності можуть вкладатися в логіку деонтологічного обґрунтування обов'язків з кантівської перспективи, оскільки кантівська етика орієнтує індивіда не лише на допомогу іншим, а й на вдосконалення власного життя агента. Реалізація цих двох фундаментальних цілей-обов'язків передбачає наявність різних досконалих і недосконалих цілей, без яких удосконалення морального суб'єкта не уявляється можливим.

Список використаних джерел

- Baron, M. (1995). *Kantian Ethics (Almost) without Apology*. Cornell University Press.
- Baron, M. (1997). Kantian Ethics. (p. 3–91). In M. Baron, P. Pettit, & M. Slote. *Three Methods of Ethics: A Debate*. Blackwell Publishers Ltd.
- Baron, M. (2015). The Supererogatory and Kant's Imperfect Duties. *Reason, Value, and Respect Kantian Themes from the Philosophy of Thomas E. Hill, Jr.* Edited by Mark Timmons and Robert N. Johnson. (p. 215–231). Oxford University Press.
- Cummiskey, D. (1996). *Kantian Consequentialism*. Oxford University Press.
- Hill, T. E. JR. (2002). *Human Welfare and Moral Worth Kantian Perspectives*. Oxford University Press.
- Hill, T. E. JR. (2018). Duties and Choices in Philanthropic Giving Kantian Perspectives. (p. 14–39). *The ethics of giving: philosophers' perspectives on philanthropy*. Edited by Paul Woodruff. Oxford University Press.
- Kant, I. (1991). *The metaphysics of morals* / introduction, translation, and notes by Mary Gregor (Texts in German philosophy). Translation of: *Metaphysik der Sitten*. Cambridge University Press.
- Slote, M. (1992). *From morality to virtue*. Oxford University Press.
- Urmson, J. O. (1958). Saints and heroes. (p. 198–216). *Essays in moral philosophy*. Edited by A. I. Melden. University of Washington Press.

References

- Baron, M. (1995). *Kantian Ethics (Almost) without Apology*. Cornell University Press.
- Baron, M. (1997). Kantian Ethics. (p. 3–91). In M. Baron, P. Pettit, & M. Slote. *Three Methods of Ethics: A Debate*. Blackwell Publishers Ltd.
- Baron, M. (2015). The Supererogatory and Kant's Imperfect Duties. *Reason, Value, and Respect Kantian Themes from the Philosophy of Thomas E. Hill, Jr.* Edited by Mark Timmons and Robert N. Johnson. (p. 215–231). Oxford University Press.
- Cummiskey, D. (1996). *Kantian Consequentialism*. Oxford University Press.
- Hill, T. E. JR. (2002). *Human Welfare and Moral Worth Kantian Perspectives*. Oxford University Press.
- Hill, T. E. JR. (2018). Duties and Choices in Philanthropic Giving Kantian Perspectives. (p. 14–39). *The ethics of giving: philosophers' perspectives on philanthropy*. Edited by Paul Woodruff. Oxford University Press.
- Kant, I. (1991). *The metaphysics of morals* / introduction, translation, and notes by Mary Gregor (Texts in German philosophy). Translation of: *Metaphysik der Sitten*. Cambridge University Press.
- Slote, M. (1992). *From morality to virtue*. Oxford University Press.
- Urmson, J. O. (1958). Saints and heroes. (p. 198–216). *Essays in moral philosophy*. Edited by A. I. Melden. University of Washington Press.

Отримано редакцією журналу / Received: 05.11.24

Прорецензовано / Revised: 20.11.24

Схвалено до друку / Accepted: 25.11.24

Iryna MASLIKOVA, DSc (Philos.), Assoc. Prof.
ORCID ID: 0000-0001-9463-5223
e-mail: i.i.maslikova@knu.ua
Taras Shevchenko National University of Kyiv, Kyiv, Ukraine

THE MORAL DUTY TO HELP OTHERS FROM A KANTIAN PERSPECTIVE

PART I. THE THEORETICAL LANDSCAPE OF THE STUDY

Background. *The article notes the importance of turning to Kantian ethics to clarify the possibilities of fulfilling the moral duty to help others. Such a formulation of the problem sharpens the ethical issues of the emergence of moral duties, their nature and moral force, and the possibilities of performing exceptional extremely sacrificial acts for the sake of others in extreme situations.*

The goal of the article is to identify the nature, strength and effectiveness of the moral duty to help others from the perspective of Kant's deontological ethics. The first part of the article aims at outlining the theoretical landscape of the study and identifying theoretical issues of substantiating the moral duty to help others. The goal of the second part will be to identify the practical problems of implementing the moral duty to help others.

Methods. *The article uses the historical and philosophical method to define the basic ethical terminology of deontological ethics and the typological method to clarify the classification of moral duties and moral acts aimed at helping others.*

Results. *The starting point of the study is the understanding of duty as a subjective basis for the effectiveness of the moral law through self-compulsion and as an end that a person sets for himself or herself. In this sense, the duty to help others is actualised in the subject's awareness of the need to promote the happiness of others as his or her own goal. The duty to help others is viewed through the prism of the Kantian typology of 'broad' or 'imperfect' and 'narrow' or 'perfect' duties, which allows us to see the impossibility of setting limits to its implementation, since it is rather a minimum moral claim due to its essential characteristic of 'imperfection'. Its latitude provides room for moral choice, taking into account various moral considerations. The limiting factor in its implementation is the requirement of respect for the other and the prohibition of indifference to the needs of others. It is outlined the main discussion points around the duty to help other, which are related to the threats of devaluation of the moral subject's own interests and the problem of supererogation of certain actions that have moral value but are not morally obligatory.*

Conclusions. *Deontological ethics can be modernised by introducing into its system moral acts which can be defined as exceptional in their ability to help others due to the extraordinary virtues and extraordinary volitional efforts of the moral agent. Such a modification is possible because Kantian ethics orientates the individual towards both help others and his or her own improvement.*

Keywords: *moral duty, duty to help others, beneficence, Kantian ethics, deontological ethics, supererogation*

Автор заявляє про відсутність конфлікту інтересів. Спонсори не брали участі в розробленні дослідження; у зборі, аналізі чи інтерпретації даних; у написанні рукопису; в ухваленні рішення про публікацію результатів.

The author declares no conflicts of interest. The funders had no role in the design of the study; in the collection, analyses or interpretation of data; in the writing of the manuscript; in the decision to publish the results.